

องค์ประกอบของนวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับ
ผู้พิการทางการได้ยิน*

COMPONENTS OF INNOVATIVE TEACHING OF BUDDHISM FOR THE DEAF-MUTE

ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์¹, มนูญ บุญนุด², ณัฐนนท์ จิรกีจนิมิตร³, ธีระวัฒน์ แก้วลังกา⁴
และพระครูโสภณวีรบัณฑิต⁵,

Silawat Chaiwong¹, Manoon Boonnud², Natthanon Chirakitnimit³, Threerawat Keawlangka⁴,
Phrakrusoponweerabundit⁵,

^{1,2}คณะสังคมศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ลำปาง ประเทศไทย

³สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เชียงใหม่ ประเทศไทย

⁴คณะสังคมศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ลำปาง ประเทศไทย

⁵คณะพุทธศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ลำปาง ประเทศไทย

^{1,2}Faculty of Social Science, Nakhon Lampang Buddhist College, Lampang, Thailand

³Multidisciplinary Research Institute, Chiang mai University, Chiang mai, Thailand

⁴Faculty of Social Science, Nakhon Lampang Buddhist College, Lampang, Thailand

⁵Faculty of Buddhism, Nakhon Lampang Buddhist College, Lampang, Thailand

Corresponding author E-mail: silawatchaiwong30@gmail.com

บทความวิชาการ(Academic Article)

Received 16/3/2024, Revised 26/3/2024, Accepted 28/3/2024

บทคัดย่อ

ผู้พิการทางการได้ยินเป็นผู้ที่เปราะบางในสังคม จิตใจอ่อนแอไม่มีกำลังที่จะรับมือกับปัญหาที่เข้ามากระทบ สิ่งที่จะมาแก้ไขปัญหานั้นหรือเติมเต็ม เสริมพลังให้ผู้พิการทางการได้ยิน มีภูมิคุ้มกันต่อปัญหาและอุปสรรค สิ่งนั้นคือ หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาวีชีวิตได้เป็นอย่างดี ดังนั้น จะทำให้ผู้พิการทางการได้ยินเข้าใจถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนานั้นต้องสร้างนวัตกรรมการสอนผ่านสื่อที่มีความน่าสนใจกับกลุ่มคนเหล่านั้น และต้องเหมาะสมกับช่วงวัยมาเป็นสื่อกลางในการสื่อสารให้ผู้พิการทางการได้ยินเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และองค์ประกอบของนวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยินเป็นการใช้วิธีการเชิงระบบในการปรับปรุง และคิดค้นพัฒนาวิธีการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาในแบบใหม่ๆ ที่สามารถพัฒนาผู้พิการทางการได้ยิน ประกอบด้วย 3 ประการ คือ 1) สิ่งที่ได้รับรู้ด้วยการมองเห็น 2) สื่อที่มีทั้งเสียงและภาพ และ 3) สื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และหลักธรรมที่ปรากฏอยู่ในเรื่องสามปิงสามกัณฑ์ที่ผู้พิการทางการได้ยินสามารถทำความเข้าใจได้ง่ายและนำไปกับชีวิตประจำวันแต่ละข้อสามารถวิเคราะห์ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ หลักธรรมว่าด้วยเรื่องความไม่ประมาท, ตัณหา 3, ขันธ์ 5, หลักกาลามสูตร, พรหมวิหารธรรม 4, หลักธรรมอิทธิบาท 4

คำสำคัญ: นวัตกรรมการสอน, ผู้พิการทางการได้ยิน, พระพุทธศาสนา, หลักพุทธธรรม,

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง ภาษามือ ภาษาธรรม: นวัตกรรมการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อผู้พิการทางการได้ยิน

Abstract

The deaf-mute are vulnerable people in society. The mind is weak and does not have the strength to deal with problems that come upon it. Something that will solve the problem or complete the problem. Empowering the hearing impaired Being immune to problems and obstacles, that is the principle of the Buddha's teachings. These are principles that help prevent and solve life problems very well. Therefore, to make the deaf-mute understand the principles of Buddhism, we must create teaching innovations through media that are interesting to those groups of people. And must be appropriate for their age as a medium of communication for the hearing impaired to understand the principles of Buddhism. And the elements of innovative teaching of Buddhism for to make the deaf-mute understand the principles of Buddhism use a systematic approach to improvement. And inventing and developing new methods of teaching Buddhism That can develop to make the deaf-mute understand the principles of Buddhism consists of 3 things: 1) things that are perceived visually, 2) media that has both sound and images, and 3) computer technology media. and the principles that appear in the story of Sam Pong Sam Kiew that to make the deaf-mute understand the principles of Buddhism can easily understand and apply to daily life. Each point can be analyzed according to Buddhist principles, including the principle of carelessness., Taṇhā 3, Khandha 5, Kalama Sutta principles, Brahmavihāra Dhamma 4, Iddhipāda principles 4

Keywords: innovative teaching of Buddhist, the deaf-mute, Buddhism, Principles of Buddhism,

บทนำ

การแก้ปัญหาคือการแก้ความเลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมของกลุ่มผู้พิการนับว่าเป็นปัญหาที่ท้าทายในหลายด้าน โดยเฉพาะด้านการศึกษา นอกจากนั้นยังมีเงื่อนไข/ปัจจัยเสี่ยงหลายประการที่อาจจะส่งผลให้ความเลื่อมล้ำในสังคมไทยรุนแรงขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี, 2560) สำหรับผู้พิการทางการได้ยินเป็นกลุ่มคนที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตประจำวันในด้านการสื่อสาร เนื่องจากไม่สามารถได้ยินเสียงหรือสูญเสียการได้ยิน เกิดมาพร้อมกับความด้อยโอกาสทางด้านการสื่อสารอันเป็นพื้นฐานสำคัญของการดำรงชีวิตในสังคม เพราะอวัยวะที่ใช้สำหรับฟังเสียงเสียไปบางส่วนหรือเสียไปจนหมด ประสาทหูไม่ทำงานตามปกติ จึงไม่สามารถได้ยินคำพูดและเสียงต่างๆ ได้ ทำให้โลกของการสื่อสารของผู้พิการทางการได้ยิน ถูกจำกัดอยู่เพียงแค่การสื่อสารด้วยภาษาใบ้หรือภาษามือ (สหภาพ พ่อค้าทอง, 2547) รวมไปถึงภาษาท่าทางและการแสดงออกทางสีหน้าที่ผู้พิการทางการได้ยินจะใช้ในการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารกับผู้พิการด้วยหรือใช้สำหรับการสื่อสารกับคนปกติทั่วไป รวมถึงสถาบันครอบครัวที่ต้องมีการติดต่อสื่อสารกันแต่ก็มีคนปกติหลายคนมักจะเข้าใจความหมายในภาษามือ คือ จะต้องมีการฝึกฝนและเรียนรู้ในภาษามือนั้นๆ จึงจะสามารถสื่อสารกับผู้พิการทางการได้ยินได้เข้าใจกัน ถึงแม้ว่าความพิการทางการได้ยินจะเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ทว่าผู้พิการทางการได้ยินดังกล่าวยังสามารถใช้

ภาษามือ ในการสื่อสารกันระหว่างกลุ่มผู้พิการทางการได้ยินด้วยกัน แต่ในขณะเดียวกันในสังคมประกอบไปด้วยผู้คนหลากหลายประเภทการสื่อสารของผู้พิการทางการได้ยินจึงจำเป็นต้องมีสื่อที่สามารถเป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มคนเหล่านั้นในสังคมด้วย (ศิวารถ หงส์ประยูร, 2561)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นว่าผู้พิการทางการได้ยินเป็นผู้ที่เปราะบางในสังคม ซึ่งความเปราะบางนั้นเชื่อมโยงอย่างแนบแน่นอยู่กับความเหลื่อมล้ำ ไม่ว่าจะเป็นเหลื่อมล้ำในด้านคุณภาพชีวิตหรือด้านอื่นก็ตาม ยังมีความเหลื่อมล้ำมากเท่าไร โอกาสของกลุ่มผู้พิการทางการได้ยินก็จะเปราะบางมากขึ้นเท่านั้น จิตใจเขาก็จะอ่อนแอหรืออ่อนด้อยไม่มีกำลังและความสามารถที่จะรับมือกับปัญหาที่เข้ามากระทบ รวมทั้งไม่สามารถคาดการณ์หรือวางแผนล่วงหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อเกิดปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นจะจัดการอย่างไร และเมื่อได้รับผลกระทบจากปัญหาจนอยู่ในสภาพที่เสียหลักหรือล้มจะสามารถลุกขึ้นและกลับคืนมาสู่สภาพที่เป็นปกติได้อย่างไร สิ่งที่จะมาแก้ไขปัญหาก็หรือเติมเต็ม เสริมพลังให้ผู้พิการทางการได้ยิน มีภูมิคุ้มกันต่อปัญหาและอุปสรรค สิ่งนั้นคือ หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาคือชีวิตได้เป็นอย่างดี (สำนักงานส่งเสริมแห่งชาติ, 2554)

ดังนั้น จะทำให้ผู้พิการทางการได้ยินเข้าใจถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนานั้นต้องสร้างนวัตกรรมการสอนผ่านสื่อที่มีความน่าสนใจกับกลุ่มคนเหล่านั้น และต้องเหมาะสมกับช่วงวัย จากงานวิจัยเรื่อง ภาษามือ ภาษาธรรม: นวัตกรรมการสอนพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน จึงนำนิทานพื้นบ้านล้านนา เรื่อง สามป๋งสามก๊ว มาเป็นสื่อกลางในการสื่อสารให้ผู้พิการทางการได้ยินเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยนิทานพื้นบ้านนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับการใช้ชีวิตประจำวันด้วยความไม่ประมาท และมีปริศนาธรรมคำสอน 6 ข้อ ได้แก่ 1) สนุกอย่านอน 2) เมียวอนอย่าเย็น 3) โอเภาให้เหิน 4) เหม็นให้รู้ 5) นอนสูงให้นอนคว่ำ 6) นอนต่ำให้นอนหงาย ซึ่งจะอธิบายในหัวข้อต่อไป

องค์ประกอบของนวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน

นวัตกรรมการสอนเชิงพุทธสำหรับผู้พิการทางการได้ยินเป็นการใช้วิธีการเชิงระบบในการปรับปรุงและคิดค้นพัฒนาวิธีการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาในแบบใหม่ๆ ที่สามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนให้มีคุณภาพขึ้น เช่น การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้แบบศูนย์การเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการจัดการเรียนรู้ผ่านวิดีโอและอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่อาศัยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในการผลิตสื่อการเรียนการสอน ทั้งการเรียนด้วยตนเอง การเรียนเป็นกลุ่ม และการเรียนแบบมวลชน ตลอดจนสื่อที่ใช้เพื่อสนับสนุนการฝึกอบรมผ่านคอมพิวเตอร์ เช่น วิดีโอแบบปฏิสัมพันธ์ (interactive video) ซึ่งจากการสัมภาษณ์กลุ่มพี่เลี้ยง พบว่า กระบวนการรับรู้หรือการตีความที่มากกระทบกับประสาทสัมผัสต่างๆ เช่น ตา ผิวหนัง เป็นต้น การรับรู้ (Perception) จัดว่าเป็นสื่อกลางสำคัญที่ทำให้ผู้พิการทางการได้ยินเกิดประสบการณ์และเป็นเครื่องมือนำความรู้เข้าสู่สมองเพื่อให้สมองเก็บรวบรวมและจดจำข้อมูลหรือสิ่งต่างๆ เหล่านั้นไว้ สำหรับเป็นพื้นฐานในการสร้างความคิดรวบยอด (Concept) และใช้ความคิดรวบยอดนั้นค้นหาความรู้อื่นๆ สำหรับผู้พิการทางการได้ยินนั้นไม่สามารถใช้หูในการรับรู้ได้เท่ากับประสาทตา คนหูหนวกจึงต้องอาศัยการรับรู้ทางสายตาช่วยในการรับรู้เป็นอย่างมาก รวมถึงใช้วิธีการรับรู้จากประสาทสัมผัสอื่นๆ ได้แก่ การสัมผัส การดมกลิ่น การชิมรส เข้ามามีส่วนช่วยในการรับรู้ ดังนั้น การสร้างนวัตกรรมการสอนควรพิจารณาการใช้สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นๆ เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวิธีการรับรู้หรือการเรียนรู้ ดังนั้น นวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้

พิการทางการได้ยินที่สำคัญและสอดคล้องกับวิธีการรับรู้ ประกอบด้วย 3 ประการ (ศรียา นิยมธรรม, 2541) ดังนี้

1) สิ่งที่รับรู้ด้วยการมองเห็น

ผู้พิการทางการได้ยินจะเรียนรู้ด้วยการดูและการอ่าน เช่น ตัวหนังสือ ภาษาเขียน รูปแบบ วัตถุ อุปกรณ์และภาษาท่าทางเช่นเดียวกับคนทั่วไป แต่ผู้พิการทางการได้ยินภาษาท่าทางเป็นสื่อที่สำคัญโดยเฉพาะ การทำมือในลักษณะต่างๆ ที่เรียกว่า ภาษามือซึ่งใช้มือในการสื่อความหมายและถ่ายทอดอารมณ์แทนการพูด รวมทั้งมีการแสดงสีหน้าและกิริยาท่าทางประกอบเพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจท่ามือ ซึ่งประกอบด้วยกัน 5 อย่างคือ

(1) ท่ามือ (Hand shape) เป็นการท่ามือเป็นท่าต่างๆ ได้แก่ กำมือ แบนมือ กางนิ้ว รวมนิ้ว จีบนิ้ว

(2) ระดับของมือ (Position) ระดับของมือจะให้ความหมายที่ต่างกันถึงแม้ว่าใช้ท่ามือเหมือนกัน เช่น ใช้นิ้วชี้ที่หน้าอก หมายถึง ฉัน ถ้าชี้ไปที่ขมับ หมายถึงรู้

(3) ทิศทางการหันของมือ (Location) เช่น การใช้นิ้วชี้เข้ามาที่ตัวผู้พูด หมายถึง ฉัน แต่ถ้าชี้ออกไปที่คนที่พูดด้วย หมายถึง คุณ

(4) การเคลื่อนไหวของมือ (Movement) เพื่อช่วยสื่อความหมายหรือถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก

(5) การแสดงสีหน้า (Facial Expression) เพื่อช่วยสื่อความหมายหรือถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก และนวัตกรรมสื่อการสอนพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยินจะใช้ “ภาษามือไทย” เนื่องจาก ภาษามือไทยเป็นภาษาที่มีโครงสร้างทางภาษาและไวยากรณ์เป็นของตนเอง ซึ่งมีโครงสร้างและไวยากรณ์แตกต่างจากภาษาไทย และภาษามือไทยเป็นภาษาแรกและภาษาพูดของผู้พิการทางการได้ยิน

2) สื่อที่มีทั้งเสียงและภาพ

ผู้พิการทางการได้ยินสามารถมองเห็นได้เช่นเดียวกันคนทั่วไป แต่มีข้อจำกัดในการรับรู้จากเสียง ดังนั้น ในการใช้สื่อที่มีทั้งเสียงและภาพสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน เช่น โทรทัศน์ ภาพยนตร์ ต้องจัดให้มี อักษรบรรยายคำพูดและเสียงที่มีอยู่ในสื่อไว้ใต้ภาพนั้นด้วย นอกจากนี้ สิ่งอำนวยความสะดวกที่สำคัญสำหรับผู้พิการทางการได้ยินที่จะช่วยให้สื่อความหมาย แปลสื่อเสียงที่ต้องใช้การได้ยินให้อยู่ในรูปสื่อที่รับรู้ด้วยตา นั้น คือ ล่ามภาษามือ ดังนั้น ในกรณีที่ เป็นสื่อที่มีทั้งเสียงและภาพอาจจัดให้มีการบันทึกภาพล่ามภาษามือไว้ที่มุมภาพเพื่อให้ผู้พิการทางการได้ยินดูภาพของสื่อและดูล่ามภาษามือไปพร้อมๆ กันโดยล่ามภาษามือทำหน้าที่ฟังเสียงพูดและเสียงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสื่อพร้อมกับทำท่าภาษามือถ่ายทอดให้คนหูหนวกเข้าใจ

3) สื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์

สื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์สำหรับผู้พิการทางการได้ยิน ในสื่อจะประกอบด้วยชุดการเรียนท้ายบท เพื่อให้ผู้พิการทางการได้ยินสามารถศึกษาหรือทบทวนบทเรียนด้วยตนเอง ซึ่งเป็นโปรแกรมชุดการเรียนการสอน โดยใช้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนระบบมัลติมีเดียจะช่วยเสริมพัฒนาการทางการรับรู้ของผู้พิการทางการได้ยิน ที่อาศัยประสาทสัมผัสทางตาได้เป็นอย่างดี กล่าวคือ รูปแบบของสื่อแบบมัลติมีเดียที่มีทั้งตัวหนังสือ รูปภาพทั้ง ภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว รวมถึงภาพจากวีดิทัศน์ ซึ่งเป็นภาพการแสดงท่าภาษามือในเนื้อหาต่างๆ จะมีส่วนช่วยให้คนหูหนวกเข้าใจเรื่องราวในเนื้อหาวิชาที่สอนได้ดีกว่าแบบตัวหนังสือเพียงอย่างเดียวหรือตัวหนังสือกับภาษามือ

ภาพประกอบที่ 1 ภาพประกอบในคลิปเรื่องสามป้งสามก๊ว จากงานวิจัย งานวิจัยเรื่อง ภาษามือ ภาษาธรรม: นวัตกรรมการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อผู้พิการทางการได้ยิน

ภาพประกอบที่ 2 ภาพประกอบในคลิปเรื่องสามป้งสามก๊ว จากงานวิจัย งานวิจัยเรื่อง ภาษามือ ภาษาธรรม: นวัตกรรมการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อผู้พิการทางการได้ยิน

เรื่องสามป้ง สามก๊ว เนื้อหาได้ดัดแปลงจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านศาสนาและผู้เชี่ยวชาญภาษามือ

กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ณ เมืองพาราณสี ยังมีพระราชาปกครองเมืองนามว่า ชนกะ ในครั้งนั้น พระโพธิสัตว์ ได้มาอุปติยังพราหมณ์ตระกูลหนึ่ง เมื่อพระกุมารคลอดอกมาทางบิดามารดาจึงได้ตั้งชื่อน้อยคนนี้ว่า เสนะกะกุมาร กาลเวลาล่วงเลยไปเมื่อ เสนะกะกุมาร เจริญเติบโตพอสมควร จึงได้ส่ง เสนะกะกุมาร ไปศึกษาวิชาต่าง ๆ ที่เมืองตักกาศิลา เมื่อเสนะกะกุมารได้ศึกษาศาสตร์ทั้ง 18 ประการแล้วจึงได้กลับมายังเมืองพาราณสี เมื่อพระเจ้าชนกะได้ทราบข่าวว่าเสนะกะได้ไปศึกษาจบแล้วจึงมีรับสั่งให้เสนะกะกุมารเข้าเฝ้า และได้ทดสอบปัญญา พระองค์ทรงพอพระทัยในสติปัญญาความสามารถจึงได้แต่งตั้งให้เป็น อำมาตย์เสนะกะ

อำมาตย์เสนกะมีความรู้ปัญญาทั้งทางโลกและทางธรรมเป็นอย่างยิ่ง ได้ถวายความรู้ด้านธรรมะแก่พระเจ้าชนกะ ขุนนาง เสนา ประชาชน จนเป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของทุกคน วันหนึ่ง อำมาตย์เสนกะ ได้ทำการแสดงธรรมยกเหตุมาเพื่อเป็นข้อคิดเตือนใจในการใช้ชีวิต ดังนี้

มีพราหมณ์เฒ่าผู้หนึ่งเป็นคนยากจน ขอดานเป็นอาชีวะ และได้เก็บสะสมทรัพย์สินที่ตนขอมมาได้เป็นจำนวน 100 กหาปณะ และเขาจึงคิดว่า

ถ้าเอาสมบัติติดตัวก็กลัวจะเป็นภัย ถ้าฝังไว้ก็กลัวคนมาขโมยไป เช่นนี้แล้วเราควรฝากเพื่อนที่รู้จักดีกว่า

เมื่อพราหมณ์เฒ่าคิดได้ดังนั้นแล้วจึงนำทรัพย์สินที่ตนขอมมาได้ไปฝากเพื่อนของตน แล้วจึงไปแสวงหาทรัพย์ด้วยการขอดานต่อไป

วันเวลาผ่านไปนับสิบปี เพื่อนของพราหมณ์เฒ่าผู้นั้นจึงได้ปรึกษากับครอบครัวว่า

นี่ก็ผ่านมาหลายปีแล้วนะ พราหมณ์เฒ่าผู้นั้นก็ไม่ยอมมาเอาทรัพย์สินสักที เราเอาทรัพย์สินที่พราหมณ์เฒ่าฝากไว้มาใช้จ่าย ทุกคนเห็นด้วยไหม

ทุกคนในครอบครัวเห็นด้วยจึงได้ทำการแบ่งสมบัติออกไปใช้จ่าย เมื่อสมบัติยังไม่หมดพราหมณ์เฒ่าผู้นั้นก็ยังไม่ยอมมา แต่พอสมบัติที่ฝากไว้หมดลง ปรากฏว่าพราหมณ์เฒ่าผู้นั้นได้กลับมาทวงสมบัติจากเพื่อนที่เคยฝากไว้ เมื่อเพื่อนและครอบครัวเห็นดังนั้นก็ได้ออกความจริงไปว่า

ขอโทษด้วยนะ เราก็นึกว่าเธอตายไปแล้ว เราเลยนำสมบัติที่ฝากไว้ มาใช้หมด

ฉันขอโทษ

พราหมณ์เฒ่าผู้นั้นโมโหมากจึงได้กล่าวว่า

ไอ้ฉันยังไม่ตายสักหน่อยบังอาจเอาสมบัติที่เราฝากไว้มาใช้จนหมด แกมันช่างเลวสันดาน ที่นี้จะเอาอย่างไรจะชดใช้ให้ฉันยังงี้

เพื่อนของพราหมณ์เฒ่าจึงว่า

ท่านต้องการสิ่งใดก็เอาไปชดเชยได้เลย

พราหมณ์เฒ่าผู้นั้นเมื่อได้ยินดังนั้นก็กล่าวว่า

ได้เลยถ้าเช่นนั้นฉันเห็นว่าแกมีลูกสาวชื่อ ภาติดา นี่ ฉันขอลูกสาวแกมาเป็นบาทจาริกาของข้านะ ชดใช้กับสมบัติที่แกได้ใช้ไปดีกว่า

เพื่อนของพราหมณ์เฒ่าผู้นั้นก็ต้องทำตามตามที่พราหมณ์เฒ่าผู้นั้นบอกไว้เมื่อเป็นเช่นนั้นพราหมณ์เฒ่าจึงได้พาลูกสาวของบ้านนี้ไปเป็นบาทจาริกา ณ บ้านของตน และนางพราหมณ์ผู้นี้มีนิสัยรักมากในกามชอบคบชู้ชู้ชายเรื่อยไปเป็นประจำเพราะเห็นว่าตนเองยังสวยยังมีสามีได้อีกเยอะนางมักจะทำช่วงสามีไปขอดานเช่นนี้เป็นประจำ

วันแล้ววันเล่าผ่านไปนางพราหมณ์ผู้นี้ก็มีพฤติกรรมที่เลวร้ายกว่าเดิมด้วยความที่กามตัณหาเข้าครอบงำ มีวันหนึ่งนางได้คิดอุบายที่จะให้พราหมณ์เฒ่าผู้นั้น ออกจากชีวิต โดยแกล้งป่วยด้วยโรคใจเมื่อพราหมณ์เฒ่ามาเห็นจึงถามว่า

น้องหญิงพักนี้เจ้าไม่ค่อยมารับใช้แถมยังป่วยอีกเป็นเพราะเหตุใดเล่า

นางภาติดาจึงว่า

ตั้งแต่อยู่กันมาข้ากินข้าวไม่เคยอิ่มไปไหนมาไหนก็อับอายเพราะไม่มีเครื่องประดับติดตัวจนเป็นที่ดูถูกที่พี่ได้มาก็มีแต่ของเก่าๆไม่งามเลย ใครเห็นคงจะหัวเราะเยาะเราเป็นแน่แท้ ข้าจึงเสียใจจนล้มป่วยนี้แหละ

พราหมณ์เฒ่าจึงถามนางภาติดาว่า

น้องหญิงคนงามเจ้าต้องการสิ่งใดบอกพี่มาพี่จะไปจัดหาให้แม้จะบุกป่าฝ่าดงพี่ก็จะไปหามาให้น้อง
จนได้

นางภิตาจึงว่า

ต้องการเครื่องประดับมาเหมือนนั้นจะกลั่นใจตาย

พราหมณ์เฒ่าผู้นั้นเมื่อเห็นบาทจาริกาของตนเป็นเช่นนี้จึงตอบตกลง เมื่อนางพราหมณ์ทราบ ดังนั้น
จึงค่อยๆ หายป่วยแล้วทำการจัดสำภาระให้แก่พราหมณ์เฒ่าผู้นั้นไปหาเครื่องประดับมาให้ตน เมื่อจัดของ
เรียบร้อยแล้วพราหมณ์เฒ่าผู้นั้นก่อนออกเดินทางได้กำชับไว้ว่า

น้องหญิง รักษาเนื้อรักษาศรีตัวนะจะ ไม่ควรประมาทนะน้องหญิงพี่จะรีบไปหามาให้น้องอย่างดีที่สุด

เมื่อสั่งเสียเรียบร้อยแล้วพราหมณ์เฒ่าผู้นั้นจึงออกเดินทางส่วนนางพราหมณ์สบโอกาสจึงเอาชายชูมาอยู่
ด้วยกัน ด้วยบาปกรรมที่นางธรรมด้วยอำนาจแห่งกิเลสตัณหาที่ไม่รู้จักพอ

พราหมณ์เฒ่าผู้นั้นได้เดินทางไปขอเครื่องประดับตามเมืองต่าง ๆ แต่ก็ไม่มีผู้ใดจะเอาสมบัติหรือ
เครื่องประดับมอบให้เลย เมืองแล้วเมืองเล่าจนเข้าเขตป่าใหญ่จึงเกิดความท้อใจว่า

นี่ก็ผ่านไปเกือบปีแล้วทุกที่เราไปขอใครก็ยังมีคนให้ข้าวของอยู่ แต่เดี๋ยวนี้ไปขอใครก็ไม่มีใครให้เลย
แล้วอย่างนี้เราจะหาของให้เมียรักได้อย่างไร

พราหมณ์เฒ่าผู้นั้นจึงร้องห่มร้องไห้ไต่ต้นไม้ใหญ่ ในต้นไม้ใหญ่นั้นยังมีรุกเทวดาตนหนึ่งได้ทราบเหตุ
ด้วยญาณแล้ว รุกเทวดาท่านนั้นจึงปรากฏตัว แล้วกล่าวว่า

นี่นะ ท่านพราหมณ์

พราหมณ์เฒ่าผู้นั้นได้เห็นชายที่งดงามปรากฏตัวจึงได้ถามว่า

ดูก่อนท่าน ท่านเป็นใครมีทราบ

รุกเทวดาจึงกล่าวว่า

อ้อ เราเป็นรุกเทวดาที่สถิตในต้นไม้ที่ท่านมีอันใดทุกซอกซี้ดเราแจ้งบอกเรามาได้

พราหมณ์เฒ่าผู้นั้นจึงได้เล่าเหตุการณ์ข้างต้นให้ท่านรุกเทวดาฟัง เมื่อรุกเทวดาทราบความดังนั้นจึง
ได้บอกว่า

ดูก่อน ท่านพราหมณ์ เราเห็นใจท่านที่ต้องเจอเหตุการณ์เช่นนี้ เช่นนั้นเราจักให้ทรัพย์สมบัติที่มีค่า 6
ประการให้นะ จงฟังให้ดีแล้วท่านจะโชคดียิ่งขึ้นนะ

1. สนุกอย่างอน
2. เมียอนอย่างอื่น
3. โอเอนหื้อเห็น
4. เหม็นหื้อรู้
5. นอนสูงหื้อนอนค่า
6. นอนต่ำหื้อนอนหงาย

พราหมณ์เฒ่าผู้นั้นเมื่อได้ฟังจึงเกิดความสงสัยแล้วถามว่าท่านครับ สิ่งที่ท่านพูดมาหมายความว่า
อย่างไรครับขอท่านจงได้อธิบายสิ่งที่ท่านจากนั้นรุกเทวดาจึงได้อธิบายขยายความว่าหากท่านยังสงสัยในสิ่งที่
ข้าพเจ้าไปเดี๋ยวข้าจะอธิบายให้ฟังมีดังนี้

- 1) สนุกอย่างอน

อย่าเพลิดเพลินในการนอนในสถานที่ไม่คุ้นเคยอาจมีภัยได้ทุกเมื่อ และเมื่อได้ทรัพย์สิ่งของมาอย่าหลง
ดีใจจนขาดสติ อาจเสียทรัพย์ด้วยความประมาท

2. เมียวนอย้ายขึ้น

เมื่อภรรยาออกดื้ออันเอาใจหรือยกยอสรรเสริญ ไม่ควรหลงเชื่อใจในคำพูดนั้น เพราะภรรยาอาจมีพฤติกรรมที่ไม่น่าไว้วางใจ อย่าไว้วางใจและเผยความลับของตนเองหมดจะเป็นภัยได้

3. โอเฒ่าหื้อเห็น

เมื่อได้กลิ่นเหม็นเน่า ควรหาสาเหตุหรือหาสิ่งผิดปกติ เพื่อที่จะหาวิธีกำจัดหรือทำการแก้ไข

4. เหม็นหื้อรู้

เมื่อเราได้รับข่าวสารสิ่งใดมาก็ตาม ควรหาเหตุผล คติวิเคราะห์ไตร่ตรองดูว่าเป็นความจริงหรือไม่ อย่าเพิ่งเชื่อเสียทีเดียว

5. นอนสูงหื้อนอนค่า

เป็นการสอนถึงหากนอนอยู่บนที่สูง ควรนอนคว่ำมองลงมาข้างล่างเพื่อกอดดูว่าจะมีสิ่งใดขึ้นมาทำร้ายเราหรือไม่

6. นอนต่ำหื้อนอนหงาย

หากนอนในที่ต่ำควรนอนหงายมองขึ้นไปด้านบน เพื่อกอดดูว่ามีอะไรผิดปกติ หรือมีสิ่งใดที่จะตกลงมาทำร้ายเราได้หรือไม่

สิ่งที่เรายกนี้จะเป็นสมบัติที่จะช่วยท่านให้ประสบความสำเร็จ

เมื่อรุกขเทวดาได้บอกแก่พราหมณ์เฒ่าผู้นั้นแล้ว ท่านก็กลับไปสถิตยังวิมานตามเดิม

พราหมณ์เฒ่าผู้นั้นเมื่อได้ฟังคำสอนของรุกขเทวดาแล้วจึงเกิดความยินดีแล้วจึงมีกำลังใจที่จะเดินทางต่อ พราหมณ์เฒ่าผู้นั้นจึงได้เก็บข้าวของและออกเดินทางไปยังเมืองแห่งหนึ่งเมื่อเจอสาลิณน้ำจึงได้หยุดพัก ขณะนั้นมีพระราชบุตรพร้อมด้วยบริวารจำนวนมากได้พากันไปสรงน้ำยังสระที่พราหมณ์เฒ่าผู้นั้นอยู่ เมื่อพระราชบุตรเห็นพราหมณ์เฒ่าผู้นั้นจึงได้ถามว่า

ดูก่อนท่านพราหมณ์ท่านมาจากที่ไหนแล้วท่านจะมาค้าขายอันใดเล่า

พราหมณ์เฒ่าผู้นั้นจึงตอบว่า

ข้าแต่พระราชบุตร ข้าพเจ้ามาจากเมืองพาราณสี เพื่อจะมาขายความรู้พระเจ้าค่ะ

พระราชบุตรจึงถามอีกว่า

ความรู้ที่ว่าหมายถึงอันใด ท่านพราหมณ์

พราหมณ์เฒ่าจึงตอบไปว่า

หากท่านอยากได้ละก็ขอค่าความรู้ด้วยทองคำพันชั่งหากท่านไม่ให้ข้าก็ไม่ขาย

พระราชบุตรจึงให้คนใช้ไปนำทองคำมาพันชั่งเป็นค่าครูเมื่อพราหมณ์เฒ่าผู้นั้นได้รับทองคำแล้วจึงทำการสอนวิชาหกประการที่ท่านรุกขเทวดาได้บอกไว้จนครบ เมื่อการให้ความรู้จบลงพระราชบุตรก็มีความยินดีในวิชาใหม่นี้จึงได้ลาพราหมณ์เฒ่าผู้นั้นกลับเมืองส่วนพราหมณ์เฒ่าผู้นั้นก็ได้เดินทางต่อไปจนไปเจออีกเมืองหนึ่งพราหมณ์เฒ่าผู้นั้นก็หยุดพัก ณ ศาลากลางเวียงที่นั่น ตกดีกมาขณะที่พราหมณ์เฒ่าผู้นั้นหลับพักผ่อนอยู่นั้นได้มีโจรมาขโมยทองคำไปหมดที่ได้ติดตัวไว้รุ่งเช้าเมื่อพราหมณ์เฒ่าได้ตื่นขึ้นเห็นว่าทองคำหายไปถึงนึกในใจว่า

เรานี้ช่างโง่งมยิ่งนักดังคำท่านรุกขเทวดาว่าไว้เลยว่าอย่าเพละเลื้อยในการนอนในสถานที่ไม่คุ้นเคยอาจมีภัยได้ทุกเมื่อ และเมื่อได้ทรัพย์สิ่งของมาอย่าหลงดีใจจนขาดสติ อาจเสียทรัพย์ด้วยความประมาท บัดนี้ทรัพย์สินเราหายไปเช่นนี้เราจักเอาอะไรไปให้ภรรยาสุดที่รักได้

เมื่อพราหมณ์เฒ่าคิดดังนั้นจึงออกเดินทางเข้าป่าไม้ของเมืองนั้นแล

ในขณะที่เดียวกันพระราชบุตรแห่งเมืองนี้ได้ออกป่าล่าสัตว์ในป่าแห่งนี้แต่ด้วยม้าที่พยศจึงหลงกับเหล่าทหารที่ติดตามเวลานั้นเริ่มมืดค่ำลงไปทำให้ทัศนวิสัยไม่ชัดเจนเป็นเหตุให้ม้าที่พระราชบุตรขี่มาวิ่งลงเหวลึกจนสิ้นพระชนม์เป็นเวลาหนึ่งวัน

ในตอนนั้นพราหมณ์เฒ่าได้เดินทางไปใกล้กันเหวในป่าใหญ่ที่นั่นเพื่อจะไปหาน้ำกินตอนนั้นพราหมณ์เฒ่าได้กลิ่นศพลอยมาจึงนึกถึงคำที่รุกเทวดาว่าไว้ว่า

เมื่อได้กลิ่นเหม็นเน่า ควรหาสาเหตุหรือหาสิ่งผิดปกติ เพื่อที่จะหาวิธีกำจัดหรือทำการแก้ไข

พราหมณ์เฒ่าจึงหาต้นตอของกลิ่นศพจนไปพบกับร่างของพระราชบุตรพร้อมม้าที่ตกเหว ในตัวของท่านมีเครื่องประดับมากมายนักพราหมณ์เฒ่าสบโอกาสจึงทำการถอดเอาเครื่องประดับออกจากศพพระราชบุตรจนหมด

ในป่าถัดไปยังมีรากษสที่อาศัยอยู่ในป่านั้นในเวลากลางวันรากษสตัวนี้จะลงมากินคนและสัตว์ทั้งหลายที่หลงมายังป่าแห่งนี้ส่วนเวลากลางคืนมันจะนอนบนที่นอนบนคาบไม้ใหญ่ในป่านั้น

มีวันหนึ่งในป่านั้นไม่มีสัตว์หรือมนุษย์คนใดหลงมารากษสตัวนั้นจึงออกหากินยังป่าอื่น ในตอนนั้นพราหมณ์เฒ่าได้เดินทางมายังป่านั้นจนไปเจอต้นไม้ใหญ่อันเป็นที่นอนของรากษสจึงคิดว่า

นี่มันที่นอนของพวกรากษสนี้แน่เช่นนั้นหากเราเดินไปเดินมาในป่านี้คงเจอรากษสในป่านี้เป็นแน่แท้เช่นนั้นเราควรทำตามคำของท่านรุกขเทวดาที่ว่าหากนอนอยู่บนที่สูง ควรนอนคว่ำมองลงมาข้างล่างเพื่อคอยดูว่าจะมีสิ่งใดขึ้นมาทำร้ายเราหรือไม่หากนอนในที่ต่ำควรนอนหงายมองขึ้นไปด้านบน เพื่อคอยดูว่ามีอะไรผิดปกติ หรือมีสิ่งใดที่จะตกลงมาทำร้ายเราได้หรือไม่

เมื่อคิดได้ดังนั้นพราหมณ์เฒ่าจึงแอบไปนอนใต้ที่นอนของรากษสตรงโพรงไม้ใหญ่ พอกลางวันรากษสเจออากาศร้อนจึงไปอาบน้ำในสระบนเขา พราหมณ์เฒ่าจึงลงมาได้เจอกับรองเท้ายักษ์จึงได้ลักเอา รองเท้ายักษ์ไปแล้วพราหมณ์เฒ่าจึงออกเดินทางกลับบ้านเมืองของตนเอง

เมื่อพราหมณ์เฒ่าใกล้มาถึง นางพราหมณ์ที่กำลังอยู่กับชายชู้เห็นเข้าจึงให้ชายชู้ไปแอบใกล้ๆที่พักแล้วแก้มมาต้อนรับพราหมณ์เฒ่าด้วยความยินดีนางพราหมณ์จึงถามว่า

ท่านพี่ ท่านจากข้าไปนานเห็นได้ของมาสูงใหญ่ดูสิว่ามีอะไรอยู่ในนั้นอยากเห็นจังเลย

แต่เมื่อนางเปิดถุงผ้าออกดูก็พบแต่ความว่างเปล่านางโกรธมากจึงด่าไปว่า

หายไปตั้งนานนึกว่าจะได้อะไรมา น้องอุตสาห์ออกมาต้อนรับหาข้าวปลาให้กินแต่กลับทำแบบนี้น้องงอนนะไม่คุยด้วยแล้ว

พราหมณ์เฒ่าที่เห็นดังนั้นจึงกล่าวว่า

ไม่ใช่อย่างนั้นพี่ได้อะไรดีๆ เยอะเลยแต่พี่ไม่กล้าเอาเข้ามาเพราะกลัวโจรผู้ร้ายจะมาปล้นชิงพี่เลยเอาไปซ่อนยังสถานที่หนึ่งนะ

ซึ่งพราหมณ์เฒ่าก็ได้อธิบายบอกทุกอย่าง จึงทำให้นางพอใจ แต่หาไม่รู้ ชายชู้ที่นางพราหมณ์ให้ซ่อนตัวดันได้ยินที่ซ่อนสมบัติตกคืคั่นนั้นชายชู้จึงได้ไปทำการขโมยของเหล่านั้นจากที่ซ่อนไปจนหมด

เช้าวันต่อมาพราหมณ์เฒ่าก็จะไปเอาสมบัติที่ซ่อนไว้แต่กลับพบว่ามีคนขโมยไปแล้วจึงเสียใจและคิดว่า ต้องเป็นชู้คนใดคนหนึ่งของเราแน่ที่รู้ที่ซ่อนสมบัติของเราไม่น่าเลยไม่น่าบอกนางเลยอย่างคำท่านรุกขเทวดาว่าภรรยาที่ออดอ้อนเอาใจหรือยกยอสรรเสริญ ไม่ควรหลงเชื่อใจในคำพูดนั้น เพราะภรรยาอาจมีพฤติกรรมที่ไม่น่าไว้วางใจ อย่าไว้วางใจและเผยความลับของตนเองหมดจะเป็นภัยได้

เมื่อท่านเสนาะกะอำมาตย์เล่าจบจึงได้สรุปเรื่องว่าคำสอน 6 ข้อ ได้แก่ 1) สนุกอย่านอน 2) เมียวนอย่าเย็น 3) โฉน่อย่าเห็น 4) เหม็นหือรู้ 5) นอนสูงหือนอนค่า 6) นอนต่ำหือนอนหาย นี่เป็นสิ่งที่ควรปฏิบัติ

ร่วมกับการรักษาศีล 5 ประพฤติแต่ความดีไม่หลงมัวเมาในกิเลสตัณหาย่อมจะนำความสุข ความสวัสดิภาพมา
ให้แก่ผู้ที่ปฏิบัตินั้นแล

นับแต่นั้นมาทั้งพระราชา ขุนนาง ประชาชนทุกคนได้นำคำสอนครั้งนั้นมาปฏิบัติทำให้บ้านเมืองร่มเย็น
เป็นสุข เจริญรุ่งเรือง ทุกคนอยู่ด้วยกันอย่างสันติสุข มีธรรมะในจิตใจ จนบ้านเมืองรุ่งเรืองสืบไป

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในนิทาน

1) สนุกสนาน

สนุกสนานเปรียบได้ว่าอย่าเพลิดเพลินในการนอนในสถานที่ไม่คุ้นเคยอาจมีภัยได้ทุกเมื่อ และเมื่อ
ได้ทรัพย์สินสิ่งของมาอย่าหลงดีใจจนขาดสติ อาจเสียทรัพย์สินด้วยความประมาท เข้าด้วยหลักธรรมว่าด้วยเรื่อง

ความไม่ประมาท (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), 2562) ได้แก่

- (1) สติ ความระลึกได้
- (2) สัมปชัญญะ ความรู้ตัว

อบายมุข 6 คือ ทางแห่งความเสื่อมหรือทางแห่งความฉิบหาย ประกอบด้วย

- (1) ตมน้ำเมา
- (2) เทียวกลางคืน
- (3) เทียวดูการเล่น
- (4) เล่นการพนัน
- (5) คบคนชั่วเป็นมิตร
- (6) เกียจคร้านในการทำงาน

2) เมียวอนอย่ายืน

เมียวอนอย่ายืน หมายถึงภรรยาที่ออกดื้อนเอาใจหรือยกยอสรรเสริญ ไม่ควรหลงเชื่อใจในคำพูดนั้น
เพราะภรรยาอาจมีพฤติกรรมที่ไม่น่าไว้วางใจ อย่าไว้วางใจและเผยความลับของตนเองหมดจะเป็นภัยได้ หลักธรรมที่
เกี่ยวข้องได้แก่

ตัณหา 3 ตัณหาแปลว่าความทะยานอยาก (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต),
2562) ประกอบด้วย

(1) **กามตัณหา** คือ ความทะยานอยากในกาม ความต้องการสิ่งตอบสนองความต้องการ
ทางประสาททั้งห้าอันได้แก่ รูป รส กลิ่น เสียง สัมผัส

(2) **ภวตัณหา** คือ ความทะยานอยากมี อยากเป็น ได้แก่ความอยากหรือความมุ่งหวังให้สิ่งใด
สิ่งหนึ่งเกิดขึ้นต่อชีวิตของตนทั้งในปัจจุบันและในภายภาคหน้า

(3) **วิภวตัณหา** คือ ความทะยานอยากที่จะหลุดพ้นไปจากสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ไม่ปรารถนาหรือ
ความมุ่งหวังไม่ให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ไม่ปรารถนานั้นเกิดขึ้นต่อตนทั้งในปัจจุบันและในภายภาคหน้า

หลักขรวาธธรรม 4 เป็นธรรมสำหรับการครองเรือนหรือหลักการดำเนินชีวิตของกุลหัสถ์
ได้แก่

(1) **สัจจะ** คือ มีความซื่อสัตย์ ประพฤติตนด้วยความสุจริต ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง มีความ
จริงใจ พูดความจริง

(2) **ทมะ** คือ การฝึกฝนฝึกตนให้มีการปรับปรุงตัวในด้านจิตใจและการกระทำ แก่ไขข้อบกพร่อง ด้วยการใช้สติพิจารณาใคร่ครวญให้รอบคอบก่อนจะกระทำการสิ่งใด

(3) **ขันติ** คือ ความอดทน อดกลั้นต่อความยากลำบาก อดทนต่อปัญหาและอุปสรรคต่างๆ มีความเข้มแข็งไม่ย่อท้อ

(4) **จาคะ** คือ ความเสียสละ หมายถึงการเสียสละจากความสุขและผลประโยชน์ของตน รวมถึงการเป็นผู้มีใจกว้าง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว

3) โฉน่หื้อเห็น

โฉน่หื้อเห็น หมายความว่า เมื่อได้กลั่นเหม็นเนา ควรหาสาเหตุหรือหาสิ่งผิดปกติ เพื่อที่จะหาวิธีกำจัดหรือทำการแก้ไข หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

ขันธ 5 ได้แก่ สิ่งต่างๆในร่างกายมนุษย์ เป็นสิ่งไม่เที่ยงแท้ยั่งยืน เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป ซึ่งขันธ 5 (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต), 2562) ประกอบด้วย

(1) **รูป** คือ ร่างกาย

(2) **เวทนา** คือ อารมณ์, ความรู้สึก, การรับรู้ในสิ่งที่มาสัมผัสหรือกระทบ เช่น ความรู้สึกเจ็บ, ความรู้สึกทุกข์, ความสบายใจ ความชอบใจ, ความรู้สึกเฉยๆ ไม่สุขไม่ทุกข์ เป็นต้น

(3) **สัญญา** คือ ความจำได้ ความทรงจำต่างๆ เมื่อจำได้แล้วก็หลงลืมได้

(4) **สังขาร** คือ ความคิดปรุงแต่งของจิตให้เกิดการกระทำขึ้นมา เจตนาที่จะกระทำทางกาย วาจา ใจ เช่น กิน, นอน, นั่ง, พูดคุย, อุทาน, ความนึกคิดต่างๆ

(5) **วิญญาณ** คือ การรู้ทางอารมณ์ อันเกิดจากสิ่งที่มากระทบผ่านทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ

ธาตุ ทั้ง 4 ประกอบด้วย

(1) **ธาตุดิน** หมายถึง อวัยวะต่างๆในร่างกาย เช่น ผม เล็บ ฟัน กระดูก เยื่อในกระดูก ปอด ตับ ม้าม หัวใจ ลำไส้

(2) **ธาตุน้ำ** หมายถึง น้ำ หรือของเหลวในร่างกาย เช่น น้ำเลือด น้ำเหลือง น้ำหนอง เหงื่อ น้ำตา

(3) **ธาตุลม** หมายถึง ลมสำหรับพัดตั้งแต่ปลายเท้าตลอดจนถึงศีรษะ ลมที่พัดทั่วสรรพางค์กาย ลมในลำไส้ถึงกระเพาะ ลมหายใจเข้าออก

(4) **ธาตุไฟ** หมายถึง ไฟที่อยู่ในร่างกายช่วยให้ร่างกายอบอุ่น เฝเผาผลาญอาหารในร่างกาย เพื่อให้เกิดพลังงาน

วิธีคิดแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจ 4 หรือพิจารณาแบบโยนิโสมนสิการ

การพิจารณาแบบโยนิโสมนสิการ คือการคิดพิจารณาอย่างละเอียดถี่ถ้วน คิดอย่างมีระเบียบขั้นตอน คิดตามหลักเหตุและผล ซึ่งสามารถใช้ประกอบกับการคิดแก้ปัญหาตามหลักอริยสัจ 4 ได้ดังนี้

ขั้นที่ 1 ทุกข์ คือ สภาพของปัญหา การกำหนดรู้ เข้าใจสภาพของปัญหาและกำหนดขอบเขตของปัญหาให้ชัดเจน

ขั้นที่ 2 สมุทัย คือ การค้นหาสาเหตุของปัญหาและปัจจัยที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่ 3 นิโรธ คือ จุดมุ่งหมายในการแก้ปัญหา ความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหานั้นๆ

ขั้นที่ 4 มรรค คือ การกำหนดแนวทางหรือวิธีการแก้ไขปัญหา รายละเอียดของสิ่งที่ต้องปฏิบัติเพื่อแก้ไขสาเหตุของปัญหานั้นๆ โดยสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่ต้องการ

4) เหม็นหื้อรู้

เป็นการสื่อความหมายว่า เมื่อเราได้รับข่าวสารสิ่งใดมาก็ตาม ควรหาเหตุผล คติวิเคราะห์ไตร่ตรองดูว่าเป็นความจริงหรือไม่ อย่าเพิ่งเชื่อเสียทีเดียว โดยสัมพันธ์กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ หลักไตรลักษณ์ หรือหลักกาลามสูตร

องค์ประกอบของหลักไตรลักษณ์ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2562)

(1) อนิจจตา หรือ อนิจจัง คือความไม่เที่ยงแท้แน่นอนของสรรพสิ่ง ความเปลี่ยนแปลง อันได้แก่การเกิดขึ้น, การเปลี่ยนแปลงขณะตั้งอยู่ และการดับสิ้นไปของสรรพสิ่งทั้งหลาย

(2) ทุกขตา หรือ ทุกขัง คือความเป็นทุกข์หรือความทุกข์ เป็นสิ่งที่ทนได้ยาก และอาการที่ทนอยู่ในสภาวะเดิมไม่ได้ สามารถจำแนกความทุกข์ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

(2.1) ทุกข์ ทุกขตา หรือ ทุกขทุกข์ หมายถึง ความรู้สึกทุกข์ซึ่งเป็นเวทนาอันเห็นได้ชัดเจน ได้แก่ ความทุกข์ทางกายก็ตาม ทางใจก็ตาม

(2.2) สังขารทุกข์ตา หรือ สังขารทุกข์ ทุกข์ตามสภาพสังขารหรือความเป็นทุกข์ ของสภาวะสังขารทั้งปวงที่คงสภาพเดิมไม่ได้ เกิดขึ้นอยู่และสลายไป

(2.3) วิปริณามทุกข์ตา หมายถึง ความเป็นทุกข์จากการเปลี่ยนแปลง เช่น ความสุขที่กลายเป็นความทุกข์ในภายหลัง

(3) อนัตตา ความเป็นอนัตตา ความไม่ใช่ตัวตน ไม่ใช่ของใครหรืออะไร ทุกอย่างเป็นเพียงสิ่งสมมติ รวมทั้งลักษณะของความไม่เป็นไปในอำนาจบังคับบัญชา ไม่สามารถบังคับหรือกำหนดให้เป็นไปตามต้องการได้

หลักกาลามสูตรกังขานิยฐาน 10

หลักกาลามสูตร คือ วิธีปฏิบัติในเรื่องที่ควรสงสัย หรือหลักความเชื่อ 10 ประการ ซึ่งพระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ดังนี้

- (1) มา อนุสสเวน อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการฟังตามกันมา
- (2) มา ปรมปราย อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการถือสืบๆ กันมา
- (3) มา อติกราย อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการเล่าลือ
- (4) มา ปิฎกสมปทานเนน อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการอ้างตำราหรือคัมภีร์
- (5) มา ตกกเหตุ อย่าปลงใจเชื่อ เพราะตรรกะ
- (6) มา นยเหตุ อย่าปลงใจเชื่อ เพราะการอนุมาน
- (7) มา อากาการปริวิตกเกน อย่าปลงใจเชื่อ ด้วยการคิดตรองตามแนวเหตุผล
- (8) มา ทิฏฐินิชฌมณกุขนติยา อย่าปลงใจเชื่อ เพราะเข้าได้กับทฤษฎีที่พินิจไว้แล้ว
- (9) มา ภพพรูปตา อย่าปลงใจเชื่อ เพราะมองเห็นรูปลักษณะน่าจะเป็นไปได้
- (10) มา สมโณ โน ครุติ อย่าปลงใจเชื่อ เพราะนับถือที่ว่า ท่านสมณะนี้เป็นครูของเรา

ซึ่งหากพิจารณาตามหลักกาลามสูตรแล้ว การจะเชื่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น จะต้องใช้สติปัญญาพิจารณาจนรู้ได้ด้วยตนเองว่า สิ่งเหล่านั้นเป็นกุศลหรืออกุศล เป็นสิ่งที่มิโทษหรือมิมีโทษ เมื่อพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบแล้วจึงสามารถยึดถือปฏิบัติได้

5) นอนสูงหื้อนอนคำ

เป็นการสอนถึงหากนอนอยู่บนที่สูง ควรนอนคว่ำมองลงมาข้างล่างเพื่อคอยดูว่าจะมีสิ่งใดขึ้นมาทำร้ายเราหรือไม่ ในที่นี้สัมพันธ์กับหลักธรรมสำหรับผู้บริหารที่ใช้ปกครองลูกน้องหรือผู้ใต้บังคับบัญชา ได้แก่ พรหมวิหารธรรม

พรหมวิหารธรรม หรือ พรหมวิหาร 4 (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2562)
ประกอบด้วย

- (1) เมตตา คือ ความรักใคร่ ความปรารถนาจะให้ผู้อื่นมีความสุข
- (2) กรุณา คือ ความสงสารเมื่อคนอื่นตกยากมีทุกข์ ความปรารถนาอยากให้อื่นพ้นทุกข์
- (3) มุทิตา คือ ความยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดี ปราศจากความริษยา
- (4) อุเบกขา คือ ความวางเฉย การวางใจเป็นกลาง ด้วยการพิจารณาถึงสิ่งต่างๆ ย่อมเป็นไปตามกฎแห่งกรรม ใครทำสิ่งใดไว้สิ่งนั้นย่อมตอบสนองคืนบุคคลผู้กระทำสิ่งนั้น

6) นอนต่ำหื้อนอนหาย

หากนอนในที่ต่ำควรนอนหงายมองขึ้นไปด้านบน เพื่อคอยดูว่ามีอะไรผิดปกติ หรือมีสิ่งใดที่จะตกลงมาทำร้ายเราได้หรือไม่ ซึ่งเปรียบเทียบกับหลักการทำงานของ ลูกจ้าง หรือผู้ใต้บังคับบัญชา ได้แก่ หลักธรรมอิทธิบาท 4, สังคหวัตถุ 4, ทิศาทั้ง 6 (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2562)

หลักอิทธิบาท 4 คือ ทางดำเนินไปสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย

(1) ฉันทะ หรือ ความพอใจ หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความชอบหรือพึงพอใจในงานที่ทำอยู่ และมีความสุขกับงานที่ได้รับมอบหมาย

(2) วิริยะ หรือ ความพากเพียร ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีความขยันหมั่นเพียรในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งหมั่นฝึกฝนตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

(3) จิตตะ หรือ ความเอาใจใส่ หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีความมุ่งมั่น เอาใจใส่หรือมีสมาธิจดจ่อกับงานที่ทำ รวมถึงมีความรอบคอบและความรับผิดชอบในงานที่ทำอย่างเต็มสติกำลัง

(4) วิมังสา หรือ ความหมั่นไตร่ตรองพิจารณาหาเหตุผลในงานที่ทำ ทำงานด้วยปัญญา ใช้สมองคิด รวมถึงเข้าใจในงานอย่างลึกซึ้ง ทั้งในแง่ของขั้นตอนและผลสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ของงาน

สังคหวัตถุ 4 หมายถึง หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจของผู้อื่น การผูกไมตรีและเอื้อเฟื้อเกื้อกูล เป็นหลักของการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน ได้แก่

(1) ทาน คือ การให้ การเสียสละหรือการเอื้อเฟื้อแบ่งปันของๆ ตนเพื่อประโยชน์แก่บุคคลอื่น ไม่ตระหนี่ถี่เหนียว ไม่เป็นคนเห็นแก่ได้ฝ่ายเดียว คุณธรรมข้อนี้จะช่วยให้เป็นคนไม่ละโมภ เห็นแก่ตัว

(2) ปิยวาจา หรือ การใช้วาจาประสานไมตรี การพูดจาด้วยถ้อยคำที่ไพเราะอ่อนหวาน พูดด้วยความจริงใจ ไม่พูดหยาบคาย ก้าวร้าว พูดในสิ่งที่เป็นประโยชน์และเหมาะสมกับกาลเทศะ ดังนั้น การทำงานร่วมกันจะต้องพูดหรือปรึกษารือกันโดยยึดถือหลักเกณฑ์ 4 ประการ คือ เว้นจากการพูดเท็จ, เว้นจากการพูดส่อเสียด, เว้นจากการพูดคำหยาบ และเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ และที่สำคัญอย่างยิ่งคือต้องพูดหรือเจรจากันด้วยไมตรีและความปรารถนาดีต่อกัน

(3) อตถจริยา คือ การสงเคราะห์ทุกชนิดหรือการประพฤตินในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น เพราะการทำงานร่วมกันต้องช่วยเหลือกันด้วยกำลังกาย กำลังทางความคิด และกำลังใจ

(4) **สมานัตตา** หรือ การเป็นผู้มีความสม่ำเสมอ หรือการเป็นผู้มีความประพฤติเสมอดันเสมอ ปลาย ผู้ทำงานร่วมกันทุกคนจะต้องไม่ถือตัว มีความเสมอภาค ทำตนให้เป็นที่น่ารัก น่าเคารพนับถือ และนำให้ความร่วมมือช่วยเหลือ

ทิศทั้ง 6 หมายถึง บุคคลประเภทต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันทางสังคม การดำเนินชีวิต มีหน้าที่และความรับผิดชอบที่พึงปฏิบัติต่อกัน ดังต่อไปนี้

(1) **ปุตติมทิศ** หมายถึง ทิศเบื้องหน้า คือ บิดามารดา ปู่ย่า ตายาย และผู้มีอุปการะอื่นๆที่เลี้ยงดูเรามาในเบื้องหน้า

(2) **ทักษิณทิศ** หมายถึง ทิศเบื้องขวา คือ ครูบาอาจารย์ที่พร่ำสอนวิชาในเบื้องขวา

(3) **ปัจฉิมทิศ** หมายถึง ทิศเบื้องหลัง คือ บุตร ผู้เป็นทายาท ภรรยา และสามี ผู้เป็นคู่ชีวิต ที่คอยให้กำลังใจในเบื้องขวา

(4) **อุตตมทิศ** หมายถึง ทิศเบื้องซ้าย คือ มิตรสหายที่คอยช่วยเหลือครั้งเมื่อตกทุกข์ได้ยากในเบื้องซ้าย

(5) **อุบริมทิศ** หมายถึง ทิศเบื้องล่าง คือ บริวารหรือผู้รับใช้ที่คอยปรนนิบัติในเบื้องล่าง

(6) **เหมฐิมทิศ** หมายถึง ทิศเบื้องบน คือ สามเณร ภิกษุ ภิกษุณีผู้มีศีลอันสูงกว่าที่คอยพร่ำสอนธรรมในเบื้องบน

บทสรุป

องค์ประกอบของนวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยินเป็นการใช้วิธีการเชิงระบบในการปรับปรุง และคิดค้นพัฒนาวิธีการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาในแบบใหม่ๆ ที่สามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนให้มีคุณภาพขึ้น เช่น การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้แบบศูนย์การเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการจัดการเรียนรู้ผ่านวีดิทัศน์และอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่อาศัยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในการผลิตสื่อการเรียนการสอน ทั้งการเรียนด้วยตนเอง การเรียนเป็นกลุ่ม และการเรียนแบบมวลชน ตลอดจนสื่อที่ใช้เพื่อสนับสนุนการฝึกอบรมผ่านคอมพิวเตอร์ เช่น วีดิทัศน์แบบปฏิสัมพันธ์ (interactive video) ซึ่งจากการสัมภาษณ์กลุ่มพี่เลี้ยงพบว่า กระบวนการรับรู้หรือการตีความที่มากระทบกับประสาทสัมผัสต่างๆ เช่น ตา หูหนั่ง เป็นต้น การรับรู้ (Perception) จัดว่าเป็นสื่อกลางสำคัญที่ให้ผู้พิการทางการได้ยินเกิดประสบการณ์และเป็นเครื่องมือนำความรู้เข้าสู่สมองเพื่อให้สมองเก็บรวบรวมและจดจำข้อมูลหรือสิ่งต่างๆ เหล่านั้นไว้ และการพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีด้านดิจิทัลในการส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กพิการซึ่งเป็นเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กพิการโดยจัดทำเป็นเทคโนโลยีในรูปแบบสื่อประสม (Multimedia) ประกอบด้วย ข้อความเสียง รูปภาพ และภาพเคลื่อนไหว เด็กพิการสามารถเรียนรู้ด้วยการอ่านจากการดูนิทาน สำหรับเป็นพื้นฐานในการสร้างความคิดรวบยอด (Concept) และใช้ความคิดรวบยอดนั้นค้นหาความรู้อื่นๆ สำหรับผู้พิการทางการได้ยินนั้นไม่สามารถใช้หูในการรับรู้ได้เท่ากับประสาทตา คนหูหนวกจึงต้องอาศัยการรับรู้ทางสายตาช่วยในการรับรู้เป็นอย่างมาก รวมถึงใช้วิธีการรับรู้จากประสาทสัมผัสอื่นๆ ได้แก่ การสัมผัส การดมกลิ่น การชิมรส เข้ามามีส่วนร่วมช่วยในการรับรู้ ดังนั้น การสร้างนวัตกรรมการสอนควรพิจารณาการใช้สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นๆ เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวิธีการรับรู้หรือการเรียนรู้ ดังนั้น นวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยินที่สำคัญและสอดคล้องกับวิธีการรับรู้ ประกอบด้วย 3 ประการ คือ 1) สิ่งที่ได้รับรู้ด้วยการมองเห็น 2) สื่อที่มีทั้งเสียงและภาพ และ 3) สื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และคำสอนที่

ปรากฏอยู่ในเรื่องสามปิงสามกั้วที่ผู้พิการทางการได้ยินสามารถทำความเข้าใจได้ง่ายและนำไปกับชีวิตประจำวันแต่ละข้อสามารถวิเคราะห์ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้ดังนี้ หลักธรรมว่าด้วยเรื่องความไม่ประมาท, ตัณหา 3, ขันธ์ 5, หลักกาลามสูตร, พรหมวิหารธรรม 4, หลักกรรมอธิบาท 4

บรรณานุกรม

ศรียา นิยมธรรม. (2541). ความบกพร่องทางการได้ยิน ผลกระทบทางจิตวิทยา การศึกษาและสังคม.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พีเออาร์ดแอนพริตติ้ง.

ศิวনারถ หงส์ประยูร. (2561). แนวทางการเขียนบทรายการโทรทัศน์ภาษามือเต็มจอสำหรับคนพิการทางการได้ยิน, วารสารนิเทศศาสตร์ ธุรกิจบัณฑิตย, 12 (2): 347

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต). (2562). พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย. พิมพ์ครั้งที่ 53. ม.ป.ท.

สหภาพ พ่อค้าทอง. (2547). การสื่อสารด้วยข้อความสั้นผ่านโทรศัพท์มือถือ (SMS) ในฐานะสื่อวัฒนธรรมประชานิยม (Popular Culture) ของผู้บกพร่องทางการได้ยิน ในกรุงเทพมหานคร.

กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. (2560). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี

สำนักงานส่งเสริมแห่งชาติ. (2554). บทบาทภาครัฐเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ, บริษัทสามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด